

**Project** DUMAVA 2023  
**Onderwerp** Reactie Klictet op consultatieronde RVO  
**Datum** maandag 1 mei 2023  
**Van** Klictet Advies B.V.  
**Aan** RVO  
**Referentie** -

Geachte lezer,

Hierbij treft u onderstaand onze reactie op de consultatieronde DUMAVA aan.

### Achtergrond

Klictet is een installatie en bouwfysisch adviesbureau met een groot deel van haar klanten in het maatschappelijk vastgoed (care, scholen). Vanuit onze organisatie zijn in de DuMaVa 2022-ronde een 6-tal aanvragen ingediend. De totale projectomvang bedraagt 13,6 miljoen en de subsidieomvang 4 miljoen. Dit betreft ook enkele monumentale panden (kerken). Bij de projecten die ingeloot zijn, is de rapportage door u akkoord bevonden. We zijn nu in de uitvoering van de diverse projecten en de te nemen energiebesparende maatregelen. Ook zijn de eerste offerte aanvragen binnen voor de komende ronde.

### Bevindingen

De regeling en de achterliggende gedachte is duidelijk. De DuMaVa-subsidie dekt naar ons inzicht de extra stap welke een te verduurzamen pand nóg duurzamer en daardoor haalbaarder maakt. Ons inzicht is dat per saldo de klant met subsidie een (nog) duurzamer gebouw op een kortere termijn bouwt. Dit resultaat is ons inziens een goede invulling van de subsidie gelden. Echter, uit de door u beschikbaar gestelde stukken zijn voor ons geen belangrijke wijzigingen af te leiden.

**Gezien de vakantieperiode zou uitstel van 1 september naar het einde van diezelfde maand onze voorkeur hebben.**

**Gezien de korte doorlooptijd ontvangen wij graag een datum waarop de wijzigingen van de consultatieronde verwerkt zijn in een nieuwe Staatscourant. Dit is voor ons de datum waarop wij starten met het opstellen van de rapportages.**

### Verbeterpunten

Uit onze ervaring DUMAVA 2022 hebben wij een aantal verbeterpunten opgesomd voor u:

- De doorlooptijd na bekendmaken formulier (aanvraagprocedure) was te kort. Dit beperkte de doorlooptijd van onze werkzaamheden tot ca. 1,5 maand. Staatscourant verscheen op 1-7-2022. Onze eerste opdracht ontvingen wij 31-8-2022, het webinar en bijbehorende documenten vanaf 13 september. Het definitieve formulier kwam pas op 3-10-2022 én op die dag konden we indienen;
- De capaciteit van de website en helpdesk op dag van indiening was te beperkt. Wij hebben tot laat in de nacht door gewerkt om alle aanvragen in te dienen. Daarnaast hebben wij de gehele dag intensief contact gehouden met de klanten die de rapportages zelf ingediend hebben. Dit is ons inziens niet wenselijk is voor een volgende ronde. Gedurende de dag (na telefonisch contact) bleek het, vanwege de problemen met de RVO website, mogelijk om de aanvraag alsnog in te dienen op een later moment mits een e-mail gestuurd zou worden. Het zou goed zijn als op een dergelijke dag, meerdere berichten op uw website geplaatst worden over de voortgang en wat de te nemen stappen zijn. zo krijgt iedereen een zelfde kans;

- Er geldt een groot verschil tussen '3 maatregelen' en de 'integrale renovatie'. Specifiek integraal, waarvoor alle projectkosten ingediend mogen worden. Ook de niet voor de verduurzaming relevante kosten (herindelingen etc.). Ons inziens worden de 3 maatregelen teveel benadeeld en zouden deze verhoogd mogen worden naar 5 maatregelen (zonder energielabel, want dat is erg kostbaar en tijdrovend in het aanvraagproces, en heeft diverse beperkingen);
- Onduidelijkheid wegnemen waaraan een 'maatwerk'-advies diende te voldoen. De naamgeving is verouderd (oude energielabel). Voorstel: verduurzamingsrapportage met als bijlage concept uitwerking (referentie- pre-) energielabel conform NTA8800 (zaaknummer RVO V2209 2627);
- Samen met diverse architecten hebben wij ons verbaasd over de DuMo-eis voor monumenten bij 3 maatregelen. Dit benadeelde de kans voor monumentale panden enorm. Juist deze panden verduurzamen is hard nodig omdat de energiekosten daar het meest gestegen zijn. Een bouwhistorische verklaring van betrokken architect en eventuele aanvullingen zouden voldoende moeten zijn om aan te tonen dat de energiebesparende maatregelen geen invloed om de bouwhistorische elementen hebben. De doorlooptijd en beschikbare capaciteit voor DuMo-adviezen zijn zo nadelig dat in onze projecten dit niet mogelijk bleek.
- Het tijdspad voor monumentale projecten zou met 12 maanden verlengd mogen worden, gezien de langere doorlooptijden die daar gelden;
- In de uitwerking bleek door de RVO een vertaalslag gemaakt te zijn van de informatie in de Staatscourant naar de informatie op de website. Wij hebben de Staatscourant als leidend gezien. De informatie op de website zou de informatie in de Staatscourant niet veelvuldig moeten overlappen, of geheel vervangend moeten zijn.
- Aangeven zou kunnen worden dat naast de drie energiebesparende maatregelen het 'maatwerk'-advies met energielabel als aanvullend ingediend kan worden. Dit bleek later wel het geval;
- De doelstelling (2045 CO2 doelstelling, dus A++++) was niet altijd even duidelijk/hard geformuleerd. Wel bleek dit in het webinar de doelstelling. De koppeling met de renovatiestandaard met daarin een voorbeeld van Rc/U-waarden zou ons advies zijn om de subsidie te richten op echt duurzame renovaties. Met name bij 1-2-3 maatregelen. Bij integraal + niet monumentaal zou een minimale eis per gebouwschil onderdeel gesteld kunnen worden. De hoge ambities werden nu slechts beperkt en met name in het webinar en de Staatscourant gedeeld (blz. 20).
- Er was beperkt aandacht voor (onderzoek naar) ventilatie en infiltratie, daar waar juist de meeste energie verloren gaat. Ook de ventilatiehoeveelheid conform bv Frisse Scholen i.p.v. slechts bouwbesluit mogen wat ons betreft meer benadrukt worden.
- De eisen die gesteld worden aan kostenramingen zijn niet gedefinieerd. Een offerte volstaat, maar waar die (nog) ontbreekt blijkt een raming te volstaan. Een beschrijving van niveau is wenselijk;
- Wenselijk zou zijn om een beschrijving te geven van de koppeling met de Green Deal Zorg/ MPZ-tool. Ook een concreet voorbeeld hiervan is wenselijk.
- Thermische panelen beschrijven als duurzame warmtebron (PVT bv. Triple Solar, T bv. Calosol);
- Warmtenet aansluiting opnemen, met eis opwekking door duurzame hernieuwbare energie;
- Energieoptimalisatie (bv. niet meer PV-panelen, maar juiste oriëntatie en energieopslag) nog meer motiveren dan alleen in de Staatscourant (blz. 13-14).
- Ecologie kan meer integraal meegenomen worden.

Mocht u vragen hebben kunt u contact opnemen met ons via telefoonnr.: 0416-66 99 99.

Met vriendelijke groet,

Klictet Advies bv



Roy Goorden  
Adviseur Duurzaamheid